

Селецька В. А.,
Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: Шведова Г.Л.,
к.ю.н., доц., доцент кафедри
правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ВЧИНЕНІ У СТАНІ СП'ЯНІННЯ

З давніх давен вживання алкоголю або різних одурманюючих речовин було нормою у суспільстві, а інколи навіть цілим обрядовим дійством. Наприклад, вожді індіанських племен у знак заключення договорів між племенами або укладення миру та закінчення війни курили «трубку миру», яка містила в собі не чистий табак, а суміш одурманюючих трав.[1] Отже робимо висновок, що після обряду індіанці знаходилися у стані наркотичного сп'яніння.

Як зазначають М.І. Мельник та М.І. Хавронюк, стан сп'яніння, як узагальнене правове поняття – це психічний стан особи в момент вчинення злочину, викликаний вживанням алкогольних напоїв, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин, який за загальним правилом не виключає осудності, який характеризується послабленням інтелектуальної і вольової сфери психічної діяльності людини і тому може бути ознакою діяння та особи винного, яка значно підвищує ступінь суспільної небезпеки вчиненого і посилює відповідальність цієї особи.[2, с.67]

Взагалі існують два види сп'яніння: фізіологічне сп'яніння (алкогольне, наркотичне, токсичне) та патологічне(раптовий стан особи якій виникає при вживанні навіть невеликої кількості алкоголю чи наркотику, його вносять до медичного критерію неосудності). І.М. Федорчук у своїй науковій роботі детально розглянув фізіологічне сп'яніння та зазначив, що «стан алкогольного сп'яніння виникає внаслідок вживання особою алкогольних напоїв. Наркотичне сп'яніння – це психічний стан людини, викликаний вживанням наркотичних засобів. Постійне вживання цих засобів розвиває фізичну залежність людського організму від наркотику, в основі якої лежить абстинентний синдром – комплекс розладів, що виникають у наркоманів після раптового і повного припинення вживання наркотичних засобів і часто є внутрішніми детермінантами вчинення злочинів, насамперед насильницьких. Залежно від виду наркоманії абстиненція проявляється по-різному, але завжди пов'язана з відхиленнями у психічній діяльності людини. Іноді вона може бути причиною неосудності особи щодо конкретних діянь. Токсичне сп'яніння – це психічний стан людини, викликаний вживанням психотропних та інших одурманюючих речовин (окрім алкогольних напоїв і наркотичних засобів).»

Алкоголь та наркотичні засоби негативно діють на нервову систему людини як наслідок це впливає на її свідомість та волю, очевидно, що більшість злочинів не було б вчинено якби людина не була у стані сп'яніння. Важливим

моментом є ступінь сп'яніння він буває різним зазвичай особи які скоїли кримінальне правопорушення знаходились у стані сильного алкогольного сп'яніння і посилаються на те, що вони зовсім нічого не пам'ятають це передбачено ст. 21 ККУ, тобто особа яка вчинила кримінальне правопорушення у стані алкогольного, наркотичного сп'яніння або під дією інших одурманюючих засобів все одно підлягає кримінальній відповідальності, крім того це є обтяжуюча обставина яка передбачена у ст. 67 ККУ.

Також існує психологічний критерій неосудності і як правило стан сп'яніння до нього віднести неможна. Психологічний критерій у стані сп'яніння відсутній, оскільки суб'єкт, усвідомлював свої вчинки і міг певною мірою контролювати їх. Сприйняття ситуації людиною яка знаходиться у стані сп'яніння базується на реальних фактах, а не на хворобливих переживаннях, як це відбувається у психічно хворої людини. З медичної точки зору, хоч стан сп'яніння може викликати порушення психічної діяльності, але це не є хворобливим станом психіки.

Думка науковців щодо ч. 13 ст. 67 досить сильно різниться. Наприклад: В.І. Зубкова вважає, що «стан сп'яніння, як свідчить практика, не завжди пов'язаний з вчиненням злочину і тому не може визнаватись обставиною, яка обтяжує покарання» [3, с. 250], а міркування І. І. Карпця відрізняється від думки згаданої вище, Він вважав, що у всіх випадках стан сп'яніння має визнаватись обставиною, яка обтяжує відповідальність також він зазначив, «статистика показує, що значна кількість злочинів вчинюється у стані сп'яніння». [4, ст. 66] Можна погодитись з ним тому, що під час сп'яніння людина стає суспільно небезпечнішою адже вона стає рішучішою для скоєння різних кримінальних правопорушень, повністю або частково втрачає контроль над собою, та своєю поведінкою, але це не можна віднести до медичного критерію неосудності тому, що особа заздалегідь прийняла рішення вживати алкоголь чи приймати наркотики, тобто проявила волевиявлення вживати ті чи інші речовини.

Наприклад: ситуація яка сталася на Рівненщині 27 вересня 2022 року житель села Княгин звернувся до поліції із повідомленням про зникнення мікроавтобуса, правоохоронці встановили, що це зробили парубки які приїхали відсвяткувати престольне свято на гостини до родичів у село. 17-ти та 22-річний жителі села Білашів колишнього Здолбунівського району дісталися на мотоциклі, повернутися яким не змогли через технічну несправність. На узбіччі вони побачили незачинений мікроавтобус, та не роздумуючи викрали його. Однак, водій не впорався із керуванням, врізався у бетонні блоки колишнього блокпоста та зїхав у кювет. Керував викраденим авто 22-річний хлопець, який за результатами огляду на алкотестері перебував у стані алкогольного сп'яніння. [5] Дане кримінальне правопорушення яке вчинене у стані алкогольного сп'яніння дійсно показує нам, що не випадково цей стан законодавець визнає обтяжуючою обставиною і сп'яніння ні в якому разі не може бути підставою для звільнення від кримінальної відповідальності. За фактом незаконного заволодіння транспортним засобом слідчі повинні розпочати досудове розслідування за частиною 1 статті 289 КК України. Це доводить, що під час алкогольного сп'яніння людина стає вразливіша, такий

стан підбурює особу до вчинення різних кримінальних правопорушень, які можуть понести за собою тяжкі наслідки.

Список використаних джерел:

1. «Індіанці Північної Америки /ВД: «Центрполіграф», Джон Менчип Вайт, переклад С. К. Меркулов, 2006. 252 с.
URL: <https://historylib.org/historybooks/Indeytsy-Severnoy-Ameriki--Byt--religiya--kultura/>

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ : ВД «Дакор», 2018. 1360 с

3. Зубкова В.И. Уголовное наказание и его социальная роль: теория и практика / В.И. Зубкова. – М.: НОРМА, 2002. – 304 с.

4. Карпец И.И. Отягчающие и смягчающие обстоятельства в советском уголовном праве / И.И. Карпец. – М.: Госюриздат, 1959. – 120 с

На Рівненщині парубки вкрали бус і під час погоні врізались в недіючий блокпост URL: <https://news.rivne.ua/post3075118>